

K O N V E N C I J A

O UGOVORU ZA MEĐUNARODNI PREVOZ ROBE DRUMOM (CMR)

(Ženeva, 19. maj 1955. godine)

Preambula

Ugovorne strane,

Priznajući poželjnost da se standardizuju uslovi ugovora za međunarodni prevoz robe drumom, naročito u pogledu dokumenata koji se upotrebljavaju za takav prevoz i u pogledu odgovornosti prevoznika,

Sporazumele su se u sledećem:

GLAVA I

OBIM PRIMENE

Član 1.

1. Ova Konvencija primenjivaće se na svaki ugovor za prevoz robe uz naknadu, drumom, na vozilima, kad se mesto preuzimanja i mesto opredeljenja, kako je to određeno ugovorom, nalaze u dvema različitim državama, od kojih je bar jedna ugovorna država, bez obzira na mesto sedišta i nacionalnosti stranaka.
2. U smislu ove Konvencije pod "vozilima" treba podrazumevati motorna vozila, kombinovana vozila, prikolice i poluprikolice, kao što su definisana u članu 4. Konvencije o drumskom saobraćaju od 19. septembra 1949. godine.
3. Ova Konvencija primenjivaće se i u slučaju kad se prevoz koji spada u okvir njene primene, vrši od strane država ili državnih ustanova ili organizacija.
4. Ova Konvencija neće se primenjivati:
  - a) na prevoze izvršene na osnovu bilo koje međunarodne poštanske konvencije;
  - b) na prevoz posmrtnih ostataka;
  - c) na seobu nameštaja.

5. Strane ugovornice saglasne su da ne menjaju bilo koju odredbu ove Konvencije specijalnim sporazumima između dve ili više njih, izuzev slučaja da je učine neprimenljivom na njihov pogranični saobraćaj ili da ovlaste upotrebu, u transportnim operacijama isključivo ograničenim na njihovu teritoriju, tovarnih listova koji označavaju vlasništvo robe.

Član 2.

1. U slučaju gde se vozilo koje sadrži robu prenosi jednim delom puta morem, železnicom, unutrašnjim vodenim putevima ili vazdušnim putem, i, sem slučaja gde su odredbe člana 14. primenljive, gde se ne vrši istovar robe iz ovog prevoznog sredstva ova Konvencija će se ipak primenjivati na ceo put prevoza. Međutim, ukoliko se dokaže da ma kakav gubitak, šteta ili zakašnjenje u isporuci robe koje se pojavi u toku prevoza drugim prevoznim sredstvima nije prouzrokovano radom ili omaškom prevozioca drumom nego nekim događajem koji se jedino mogao dogoditi u toku i iz razloga prevoza robe tim drugim prevoznim sredstvom, odgovornost prevozioca drumom biće utvrđena ne ovom Konvencijom nego putem kojim bi odgovornost prevozioca drugim prevoznim sredstvom bila utvrđena u slučaju da je ugovor za prevoz samo bio zaključen između pošiljaoca i prevozioca drugim prevoznim sredstvom, shodno uslovima propisanim zakonom o prevozu robe tim drugim prevoznim sredstvom. Ako, pak, takvi propisani uslovi ne postoje, odgovornost prevozioca drumom biće utvrđena ovom Konvencijom.
2. Ako je prevozioc drumom takođe prevozioc drugim prevoznim sredstvom, njegova odgovornost utvrđivaće se takođe shodno odredbama stava 1. ovog člana, ali tako kao da on predstavlja dva posebna lica u svojstvu prevozioca drumom i prevozioca drugim prevoznim sredstvima.

GLAVA II

LICA ZA KOJA JE PREVOZIOC ODGOVORAN

Član 3.

U smislu ove Konvencije prevozioc je odgovoran za radnje i propuste njegovih predstavnika i službenika i svih drugih lica čijim se uslugama on koristi za izvršenje prevoza, kad takvi predstavnici, službenici i druga lica postupaju u okviru njihovog zaposlenja, kao da su takve radnje i propusti bili njegovi sopstveni.

GLAVA III

ZAKLJUČENJE I IZVRŠENJE UGOVORA O PREVOZU

Član 4.

Ugovor o prevozu biće potvrđen ispostavljanjem tovarnog lista. Odsutnost, neispravnost ili gubitak tovarnog lista neće imati uticaja na postojanje ili valjanost ugovora o prevozu koji će ostati podložan odredbama ove Konvencije.

Član 5.

1. Tovarni list biće ispostavljen u tri originalna primerka potpisana od strane pošiljaoca i prevozioca. Potpisi mogu biti odštampani ili zamenjeni pečatima pošiljaoca i prevozioca ako to dozvoljava zakon zemlje u kojoj je tovarni list ispostavljen. Prvi primerak biće predat pošiljaocu, drugi pratiće robu a treći biti zadržan od strane prevozioca.
2. Kad roba koja se prevozi ima da bude utovarena u razna vozila, ili je različite vrste ili je podeljena u razne grupe, pošiljaoc ili prevoznik imaće pravo da zahteva da se izda poseban tovarni list za svako upotrebljeno vozilo ili za svaku vrstu ili količinu robe.

Član 6.

1. Tovarni list sadržiće sledeće podatke:
  - a) datum i mesto ispostavljanja tovarnog lista;
  - b) ime i adresu pošiljaoca;
  - c) ime i adresu prevozioca;
  - d) mesto i datum preuzimanja robe i mesto određeno za isporuku;
  - e) mesto i adresu primaoca;
  - f) uobičajeni opis vrste robe i način pakovanja, i u slučaju opasne robe, njen opštepriznati opis;
  - g) broj paketa i njihovu specijalnu oznaku i brojke;
  - h) bruto težinu robe ili drukčije izraženu količinu;
  - i) troškove u vezi sa prevozom (troškove prevoza, dodatne troškove, carinu i druge izdatke učinjene od zaključenja ugovora do vremena isporuke);
  - j) potrebne instrukcije za carinske i druge formalnosti;
  - k) izjavu da prevoz podleže odredbama ove Konvencije, bez obzira na bilo koje suprotne propise.
2. U slučajevima gde je to primenljivo, tovarni list sadržiće takođe i sledeće podatke:
  - a) oznaku da pretovar nije dozvoljen;
  - b) troškove koje pošiljaoc preuzima na sebe;
  - c) iznos plaćanja koji se ima izvršiti u trenutku isporuke;
  - d) deklaraciju o vrednosti robe i iznos koji predstavlja specijalni interes isporuke;
  - e) pošiljaočeve instrukcije prevoziocu u pogledu osiguranja robe;
  - f) ugovorni rok u kome prevoz ima da se izvrši;
  - g) spisak dokumenata predatih prevoziocu.

3. Stranke mogu navesti u tovarnom listu bilo koje druge pojedinosti koje one smatraju korisnim.

Član 7.

1. Pošiljaoc će biti odgovoran za sve troškove, gubitak i štetu podnetu od strane prevozioca usled netačnih i neodgovarajućih:
  - a) podataka označenih u stavu 1, pod b), d), e), f), g), h) i j) člana 6;
  - b) podataka navedenih u stavu 2. člana 6;
  - c) ma kojih drugih podataka ili instrukcija datih s njegove strane da bi se mogao ispostaviti tovarni list ili da bi se oni mogli uneti u njega.
2. Ako, na zahtev pošiljaoca, prevozioc unese u tovarni list podatke pomenute u stavu 1. ovog člana, smatraće se, sem ako se drukčije ne dokaže, da je to učinio u ime pošiljaoca.
3. Ako tovarni list ne sadrži izjavu označenu u stavu 1, pod k), člana 6, prevozioc će biti odgovoran za sve troškove, gubitak ili štetu pretrpljenu usled takvih propusta od strane lica ovlašćenog da raspolaže robom.

Član 8.

1. Pri preuzimanju robe, prevozioc će kontrolisati:
  - a) tačnost navoda u tovarnom listu u pogledu broja koleta i njihovih oznaka i brojki, i
  - b) uočljivo stanje robe i njenog pakovanja.
2. U slučaju gde prevozioc ne raspolaže razumnim sredstvima za kontrolisanje ispravnosti navoda pomenutih u stavu 1, pod a), ovoga člana on će upisati svoje rezerve naznačujući razloge na kojima su one osnovane. On će takođe navesti razloge za bilo koje rezerve koje on učini u pogledu spoljnog stanja robe i njenog pakovanja. Takve rezerve neće obavezivati pošiljaoca sem ako se on izričito saglasio u tovarnom listu da ga obavezuju.
3. Pošiljaoc će imati pravo da zahteva od prevozioca da kontroliše bruto težinu robe ili njenu količinu izraženu na drugi način. On isto tako može zahtevati da se kontroliše sadržina paketa. Prevozioc, pak, imaće pravo da zahteva naknadu za to kontrolisanje. Nalaz kontrolisanja navešće se u tovarnom listu.

Član 9.

1. Tovarni list će predstavljati prima facie dokaz o sastavljanju ugovora o prevozu, uslovima ugovora i prijemu robe od strane prevozioca.
2. Ako tovarni list ne sadrži specifične rezerve učinjene od strane prevozioca, smatraće se, sem ako se drukčije ne dokaže, da je izgledalo da je roba i njena ambalaža bila u dobrom stanju kada ju je prevozioc preuzeo i da su broj paketa, njihove oznake i brojke odgovarale navodima u tovarnom listu.

Član 10.

Pošiljalac će biti odgovoran prevoziocu za štete učinjene licima, priboru i drugoj robi i za sve troškove prouzrokovane usled rđavog pakovanja robe, sem ako je greška bila očigledna ili poznata prevoziocu u vreme preuzimanja robe i on nije učinio nikakve rezerve u pogledu toga.

Član 11.

1. Za potrebe carinskih i drugih formalnosti koje imaju da budu obavljene pre isporuke robe, pošiljaoc će priložiti uz tovarni list potrebna dokumenta ili staviti ih na raspolaganje prevoziocu i snabdeće ga sa svim podacima koje on zahteva.
2. Prevozioc neće biti obavezan da ispituje ispravnost ili dovoljnost takvih dokumenata i podataka. Pošiljaoc će biti odgovoran prevoziocu za svaku štetu prouzrokovanu nedostatkom, nedovoljnošću ili neispravnošću takvih dokumenata i podataka, sem u slučaju neispravnog postupka ili nemarnosti od strane prevozioca.
3. Odgovornost prevozioca za posledice prouzrokovane gubitkom ili neispravnom upotrebom dokumenata navedenih i priloženih uz tovarni list ili deponovanih kod prevozioca biće ravna odgovornosti zastupnika s tim da naknada koju prevozioc ima da plati ne sme da pređe iznos naknade u slučaju gubitka robe.

Član 12.

1. Pošiljaoc ima pravo raspolaganja robom, osobito u pogledu zahtevanja od prevozioca da obustavi robu u tranzitu, da promeni mesto u kome isporuka ima da se izvrši ili da preda robu drugom adresatu od onog naznačenog u tovarnom listu.
2. Ovo pravo prestaće da važi kada drugi primerak tovarnog lista bude predat adresatu ili kad adresat vrši svoje pravo po stavu 1. člana 13; od toga vremena nadalje prevozioc postupaće po naređenjima adresata.
3. Adresat, pak, ima pravo raspolaganja od momenta ispostavljanja tovarnog lista ako pošiljaoc unese takvu napomenu u tovarni list.
4. Ako, u vršenju svog prava raspolaganja adresat naredi predaju robe drugoj osobi, ta druga osoba nema pravo da naimenuje druge adresate.
5. Vršenje prava raspolaganja podleže sledećim uslovima:
  - a) da pošiljaoc ili, u slučaju pomenutom u stavu 3. ovog člana, adresat koji želi da vrši pravo podnose prvi primerak tovarnog lista u koji su unešena nova uputstva prevozioca, i obezbedi prevozioca protiv svih izdataka, gubitaka ili štete prouzrokovane izvršenjem takvih instrukcija;
  - b) da je izvršenje takvih instrukcija moguće u vreme kad instrukcije stignu licu koje ima da ih izvrši i isto niti ometa normalno izvršenje obaveze preduzete od strane prevozioca niti prejudicira pošiljaoca ili adresate drugih pošiljki;
  - c) da instrukcije nemaju za posledicu razdvajanje pošiljke.
6. U slučaju kad, shodno odredbama stava 5, pod b) ovog člana, prevozioc ne može izvršiti instrukcije koje primi, on će odmah obavestiti o tome lice koje mu je dalo instrukcije.

7. Prevozioc koji ne izvrši instrukcije date pod uslovima predviđenim u ovom članu, ili koji ih izvrši bez zahtevanja da mu se podnese prvi primerak tovarnog lista, biće odgovoran licu koje ima pravo da postavi zahtev za svaku štetu ili gubitak time prouzrokovan.

Član 13.

1. Po prispeću robe u mesto određeno za isporuku, adresat ima pravo da zahteva od prevozioca da mu preda uz potvrdu drugi primerak tovarnog lista i robu. Ako se ustanovi gubitak robe ili ako roba ne prispe posle isteka roka predviđenog u članu 19, adresat ima pravo da vrši u svoje sopstveno ime prava po ugovoru o prevozu.
2. Adresat koji se koristi pravima datih mu po stavu 1. ovog člana plaća naknade predviđene tovarnim listom ali u slučaju spora po tome prevozioc neće biti obavezan da preda robu bez polaganja obezbeđenja od strane adresata.

Član 14.

1. Ako je iz ma kog razloga nemoguće ili postane nemoguće izvršiti ugovor prema uslovima navedenim u tovarnom listu pre nego što roba stigne u mesto označeno za isporuku, prevozioc ima tražiti instrukcije od osobe ovlašćene da raspolaže robom prema odredbama člana 12.
2. No, ako su okolnosti takve da dozvoljavaju da se izvrši prevoz pod uslovima drukčijim od onih navedenih u tovarnom listu i ako prevozioc nije bio u stanju da dobije instrukcije u razumnom roku od osobe ovlašćene da raspolaže robom prema odredbama člana 12, preduzeće takve mere koje mu izgledaju da su u najboljem interesu lica koje ima pravo da raspolaže robom.

Član 15.

1. U slučaju gde okolnosti spreče isporuku robe po njenom prispeću u mesto označeno za isporuku, prevozioc će zatražiti instrukcije od pošiljaoca. Ako adresat odbije da preuzme robu, pošiljaoc će imati pravo da raspolaže sa njom bez obaveza podnošenja prvog primerka tovarnog lista.
2. Čak i ako je odbio da preuzme robu, adresat će ipak moći zahtevati predaju sve dok prevozioc ne dobije suprotne instrukcije od pošiljaoca.
3. Kad okolnosti koje sprečavaju isporuku robe uslede nakon toga što adresat, vršenjem svog prava po stavu 3. člana 12. bude dao nalog da roba bude predata drugom licu, stavovi 1. i 2. ovog člana primeniće se kao da je adresat pošiljaoc a da je to drugo lice adresat.

Član 16.

1. Prevozioc ima pravo nadoknade njegovih troškova u vezi sa traženjem instrukcija kao i svih troškova vezanih sa izvršenjem takvih instrukcija, sem ako su takvi izdaci prouzrokovani pogrešnom radnjom ili nehatom prevozioca.

2. U slučajevima pomenutim u stavu 1. člana 14. i članu 15, prevozioc može odmah istovariti robu u ime lica ovlašćenog da raspolaže sa njom i time će se smatrati da je prevoz izvršen. Prevozioc će onda držati robu za račun lica koje je na to ovlašćeno. On, pak, može poveriti robu trećem licu i u tom slučaju neće biti ni u kakvoj obavezi sem u pogledu posvećivanja razumne brige izboru takvog trećeg lica. Troškovi po sprovođenju i svi drugi izdaci padaju na teret robe.
3. Prevozioc može prodati robu ne čekajući na instrukcije od lica koje ima pravo da njom raspolaže ako je roba pokvarljiva ili njeno stanje opravdava takav postupak, ili kad su troškovi lagerovanja nesrazmerni prema vrednosti robe. On takođe može pristupiti prodaji robe i u drugim slučajevima ako po isteku razumnog roka ne bude primio od lica ovlašćenog da raspolaže robom suprotne instrukcije za koje se s pravom može očekivati da budu od njega izvršene.
4. Ako se roba proda shodno ovom članu, protivvrednost prodaje po odbitku troškova koji terete robu, staviće se na raspolaganje licu ovlašćenom da raspolaže robom. Ako ovi troškovi prelaze protivvrednost prodate robe, prevozioc ima pravo na razliku.
5. Postupak u slučaju prodaje određuje se prema zakonima ili običajima mesta gde se roba nalazi.

GLAVA IV

ODGOVORNOST PREVOZIoca

Član 17.

1. Prevozioc je odgovoran za potpun ili delimičan gubitak robe i za oštećenje iste koje nastupi od vremena preuzimanja robe do vremena isporuke, kao i za ma kakvo zakašnjenje u isporuci.
2. Prevozioc, pak, biće oslobođen odgovornosti ako je gubitak, šteta ili zakašnjenje prouzrokovano pogrešnom radnjom ili nehatom potražioca, instrukcijama potražioca koje nisu date kao posledica pogreške ili nehata od strane prevozioca, prirodnom greškom robe ili okolnostima koje prevozioc nije mogao izbeći ili posledicama koje nije mogao sprečiti.
3. Prevozioc neće biti lišen odgovornosti usled defektnog stanja vozila upotrebljenog s njegove strane za prevoz, ili zbog pogrešne radnje ili nehata lica od koga je eventualno unajmio vozilo ili zastupnika ili službenika ovoga poslednjeg.
4. Pod uslovima stavova 2. i 5. člana 18. prevozioc biće oslobođen odgovornosti u slučaju kad gubitak ili šteta nastupe usled specijalnog rizika zajedničkog jednoj ili više sledećih okolnosti:
  - a) upotreba otvorenih nepokrivenih vozila, ako je njihova upotreba izričito ugovorena i naznačena u tovarnom listu;
  - b) nedostatak, ili rđavo stanje ambalaže u slučaju robe koja je, po svojoj prirodi podložna rasturu ili oštećenju ako nije spakovana ili uredno spakovana;
  - c) manipulacija, utovar, lagerovanje ili istovar robe od strane pošiljaoca, adresata ili lica koje postupa u ime pošiljaoca ili adresata;

d) priroda izvesne vrste robe koja je naročito izložena potpunom ili delimičnom gubitku ili oštećenju, naročito usled loma, rđanja, truljenja, sušenja, curenja, normalnog rastura, ili dejstva moljca ili crva;

e) nedovoljnost ili nesavršenost oznaka ili brojki na paketima;

f) prevoz stoke.

5. U slučaju gde po ovom članu prevozioc nije ni u kakvoj odgovornosti u pogledu nekih od činilaca koji prouzrokuju gubitak, štetu ili zakašnjenje, on će biti odgovoran samo utoliko ukoliko su ti činioци za koje je on odgovoran po ovom članu doprineli gubitku, šteti ili zakašnjenju.

Član 18.

1. Dužnost dokazivanja da je gubitak, šteta ili zakašnjenje usledilo zbog jednog od uzroka navedenih u stavu 2. člana 17, pada na prevozioca.
2. Kada prevozioc ustanovi da s obzirom na okolnosti slučaja, gubitak ili šteta mogu biti pripisani jednom ili više rizika pomenutih u stavu 4. člana 17, pretpostavljaće se da je to uzrok. Potražilac imaće pak, u svakom slučaju pravo da dokazuje da se gubitak ili šteta ne mogu u stvari pripisati potpuno ili delimično jednom od tih rizika.
3. Ova pretpostavka neće se primenjivati pod okolnostima izloženim u stavu 4, pod a) člana 17, ako postoji neuobičajeni manjak ili gubitak ma kog koleta.
4. Ako je prevoz izvršen vozilom specijalno opremljenim za zaštitu robe protiv dejstva toplote, hladnoće, promene u temperaturi ili vlage u vazduhu, prevozioc neće imati pravo da se koristi pogodnostima stava 4, d), člana 17. sem ako dokaže da su sve mere, za koje je bio obavezan u konkretnim okolnostima u pogledu izbora, održavanja i upotrebe takve opreme, bile preduzete i da je postupio prema svim specijalnim instrukcijama koje su mu izdate.
5. Prevozioc neće imati pravo da zahteva pogodnosti stava 4. pod f), člana 17, sem ako dokaže da su sve mere, za koje je bio normalno obavezan u konkretnim okolnostima, bile preduzete i da je postupio shodno bilo kakvim specijalnim instrukcijama koje su mu izdate.

Član 19.

Smatra se da je zakašnjenje u isporuci nastupilo kad roba nije isporučena u dogovorenom roku ili kad, u nedostatku dogovorenog roka, stvarno trajanje prevoza, s obzirom na konkretne okolnosti, i naročito u slučaju delimičnog tovara, vreme potrebno za sastavljanje potpunog tovara u normalnim uslovima, prelazi vreme koje se može priznati jednom marljivom prevoziocu.

Član 20.

1. Činjenica da roba nije isporučena u roku od 30 dana nakon isteka ugovorenog roka, ili, ako ugovoreni rok ne postoji, rok od šezdeset dana od dana kada je prevozioc preuzeo robu smatraće se punovažnim dokazom o gubitku robe, i lice ovlašćeno da postavi zahtev moćiće je posle toga smatrati izgubljenom.

2. Lice tako ovlašćeno može, primajući naknadu za izgubljenu robu, postaviti pismeni zahtev da se ono obavesti odmah u slučaju da se roba pronađe u toku jedne godine po isplati naknade. Njemu će se izdati pismena potvrda da je podneo takav zahtev.
3. U roku od trideset dana od prijema takve notifikacije, lice ovlašćeno kao što je gore navedeno može zahtevati da mu se roba preda uz plaćanje naknade koja proizlazi po tovarnom listu i takođe uz povraćaj naknade koju je primio po odbitku svih troškova uključenih u to, bez prejudiciranja ma kakvog zahteva za naknadu za zakašnjenje u isporuci po članu 23. i, kad je on primenljiv, po članu 26.
4. U nedostatku zahteva pomenutog u stavu 2. ili u slučaju bilo kakvih instrukcija datih u roku od trideset dana određenih u stavu 3, ili ako roba nije nađena po isteku više od godinu dana od plaćanja naknade prevozioc imaće pravo da postupi sa njom prema zakonu mesta gde se roba nalazi.

Član 21.

U slučaju da roba bude predata adresatu bez naplate franko troškova koje je prevozioc trebao da naplati po ugovoru o prevozu, prevozioc će biti odgovoran pošiljaocu za naknadu koja ne može biti veća od iznosa takvih izdataka ne prejudicirajući njegova prava da postavi zahtev prema adresatu.

Član 22.

1. Kad pošiljaoc preda robu opasne prirode prevoziocu, on ima obavestiti prevozioca o tačnoj prirodi opasnosti i ako je potrebno, naznačiti kakve mere opreznosti treba preduzeti. Ako ovo obaveštenje nije naznačeno u tovarnom listu, onda teret dokazivanja, drugim putem, da je prevozioc znao tačnu prirodu opasnosti skopčane prevozom pomenute robe pada na pošiljaoca ili adresata.
2. Roba opasne prirode za koju, u okolnostima naznačenim u stavu 1. ovog člana, prevozioc nije znao da je opasna, može biti, ma gde i ma kada, istovarena, uništena ili učinjena neopasnom od strane prevozioca bez naknade. Štaviše, pošiljaoc biće odgovoran za sve troškove, gubitak ili štetu prouzrokovanu predavanjem robe prevoziocu za prevoz ili njenim prevozom.

Član 23.

1. Kad, po odredbama ove Konvencije, prevozioc odgovara za naknadu za potpun ili delimičan gubitak robe, ta naknada ima da se obračuna po vrednosti robe, u vreme i u mestu u kome je roba bila primljena za prevoz.
2. Vrednost robe ima se utvrditi prema berzanskoj ceni robe ili, ako takva cena ne postoji, prema tekućim tržišnim cenama ili, ako ne postoji berzanska cena robe ili tekuća tržišna cena, onda na osnovu normalne vrednosti robe iste vrste i kvaliteta.
3. Naknada, pak, ne može preći 25 franaka po kilogramu bruto težine manjka. "Franak" znači franak u zlatu težine 10/31 grama i finoće 0,900.
4. Pored toga, troškovi prevoza, carina i drugi troškovi u vezi sa prevozom robe imaju se nadoknaditi u potpunosti u slučaju potpunog gubitka, a u slučaju delimičnog gubitka u odnosu prema gubitku, i nikakve druge odštete ne pripadaju.

5. U slučaju zakašnjenja, ako potražioc dokaže da je šteta prouzrokovana usled toga, onda prevozioc ima platiti naknadu za takvu štetu koja ne može preći iznos troškova prevoza.
6. Veća naknada može se tražiti samo u slučaju gde je vrednost robe ili specijalnih interesa u isporuci deklarirana prema članovima 24. i 26.

Član 24.

Pošiljaoc može, uz plaćanje dogovorenog dodatka, deklarirati u tovarnom listu vrednost robe preko granice postavljene u stavu 3, člana 23, i u tom slučaju iznos deklarirane vrednosti zamenjivaće to ograničenje.

Član 25.

1. U slučaju odštete, prevozioc će biti odgovoran za iznos koji predstavlja umanjeње vrednosti robe, obračunat po vrednosti robe po stavovima 1, 2. i 4. člana 23.
2. Naknada, pak, ne može preći:
  - a) iznos plativ u slučaju potpunog gubitka, ako je cela pošiljka oštećena;
  - b) iznos plativ u slučaju delimičnog gubitka, ako je samo jedan deo pošiljke oštećen.

Član 26.

1. Pošiljaoc može, uz plaćanje dogovorenog dodatka, utvrditi iznos specijalnog interesa u pošiljci u slučaju gubitka ili oštećenja ili prekoračenja utvrđenog roka, navođenjem takvog iznosa u tovarnom listu.
2. Ako se učini deklaracija specijalnog interesa u isporuci, naknada za dalji gubitak ili štetu koja je dokazana može se zahtevati, do iznosa deklarisanog interesa, nezavisno od naknade po članovima 23, 24. i 25.

Član 27.

1. Potražioc će imati pravo da zahteva kamatu na iznos plative naknade koja mu pripada. Ta kamata, obračunata po 5% godišnje, tećiće od dana kada je potražioc podneo pismeno traženje prevoziocu, ili ako takav zahtev nije učinjen, onda od dana kada je poveden spor.
2. Kada iznosi na koje je obračunavanje naknade bazirano nisu izraženi u valuti zemlje u kojoj se traži naplata onda konverzija ima biti učinjena po kursu na snazi na dan i u mestu isplate naknade.

Član 28.

1. U slučajevima gde, po važećem zakonu, gubitak, šteta ili zakašnjenje u vezi sa prevozom po ovoj Konvenciji daju osnova za vanugovorno potraživanje, prevozioc moćiće se koristiti odredbama ove Konvencije, koje isključuju njegovu odgovornost ili koje utvrđuju ili ograničavaju iznos dužne naknade.

2. U slučaju gde nastupi vanugovorna odgovornost za gubitak, štetu ili zakašnjenje od strane jednog od lica prema kojima je prevozioc odgovoran po članu 3, takvo lice može se isto tako koristiti odredbama ove Konvencije koje isključuju odgovornost prevozioca ili utvrđuju ili ograničavaju iznos dužne naknade.

Član 29.

1. Prevozioc neće imati pravo da se koristi odredbama ove glave koje isključuju ili ograničavaju njegovu odgovornost ili koje prebacuju dužnost dokazivanja ako je šteta prouzrokovana njegovim hotimičnim neispravnim postupkom ili takvim propustima s njegove strane koja se po postupku nadležnog suda smatra zlonamernom.
2. Ista će se odredba primenjivati ako je voljni neispravan postupak ili propust učinjen od strane predstavnika ili službenika prevozioca ili ma kojih drugih osoba čijim se uslugama on koristio za izvršenje prevoza, kad su takvi predstavnici, službenici ili osobe postupile u okviru svoje službe. Dalje, u takvom slučaju ti predstavnici, službenici ili druge osobe neće imati pravo da se koriste u pogledu njihove lične odgovornosti, odredbama ove glave pomenutim u stavu 1.

GLAVA V

POTRAŽIVANJA I POSTUPCI

Član 30.

1. Ako adresat primi isporuku robe bez potrebnog pregleda njenog stanja u prisustvu prevozioca ili bez upućivanja prevoziocu rezerve sa naznačenjem gubitaka ili štete, najkasnije u trenutku isporuke, u slučaju na izgled pretrpljenog gubitka ili štete i u roku od sedam dana od isporuke, isključujući nedelje i dane državnih praznika, u slučaju gubitka ili štete koja nije uočljiva, činjenica da je on preuzeo robu smatraće se prima facie dokazom da je primio robu u stanju kao što je opisano u tovarnom listu. U slučaju gubitka ili štete koja nije uočljiva, pomenute rezervacije treba učiniti pismeno.
2. Kad je stanje robe uredno pregledano od strane adresata i prevozioca, dokaz o suprotnom rezultatu pregleda biće dopustljiv samo u slučaju gubitka ili štete koja nije uočljiva i pod uslovima da je adresat uredno učinio rezerve pismenim putem kod prevozioca u roku od sedam dana izuzimajući nedelje i dane državnih praznika, od datuma pregleda.
3. Nikakva naknada neće se plaćati za zakašnjenje u isporuci ako nije rezerva učinjena kod prevozioca pismenim putem, u roku od dvadeset i jedan dan od momenta kad je roba stavljena na raspoloženje adresatu.
4. U obračunavanju rokova predviđenih u ovom članu, datum isporuke ili datum pregleda ili datum kada je roba stavljena na raspoloženje adresatu, prema slučaju, neće se uračunavati.
5. Prevozioc i adresat imaju učiniti jedan drugom sve opravdane olakšice za izvršenje potrebnog pregleda ili istrage.

Član 31.

1. U pravnom postupku koji proizlazi iz prevoza po ovoj Konvenciji, tužilac može pokrenuti postupak kod svakog suda Države ugovornice označen sporazumom između stranaka i osim toga, kod sudova zemlje na čijoj teritoriji:
  - a) tuženi ima svoje redovno mesto boravka, ili ima svoje glavno poslovno sedište, ili ogranak ili zastupstvo preko koga je ugovor o prevozu sačinjen, ili
  - b) je mesto gde je prevozioc preuzeo robu ili gde se nalazi mesto označeno za isporuku,

i ni kod kojih drugih sudova.

2. Za slučaj kad, u pogledu potraživanja pomenutog u stavu 1. ovog člana, predstoji postupak pred sudom koji je nadležan po ovom stavu, ili kad je u pogledu jednog takvog potraživanja izrečena presuda od strane jednog takvog suda, novi postupak ne može se pokrenuti između pomenutih stranaka po istom osnovu, sem ako se presuda doneta od strane suda kod koga je prvobitni postupak pokrenut ne može izvršiti u zemlji u kojoj je novi postupak pokrenut.
3. Kad presuda doneta od strane suda jedne Strane ugovornice u postupku pomenutom u stavu 1. ovog člana postane izvršna u toj zemlji, ista će postati izvršna i u svim drugim Državama ugovornicama, čim se ispune potrebne formalnosti u dotičnoj državi. Te formalnosti neće dozvoliti ponovno otvaranje spora.
4. Odredbe stava 3. ovog člana primenjivaće se na presude posle rasprave, presude u odsustvu ili poravnanja povređenog naredbom suda, ali se neće primenjivati na privremene naredbe ili na dosude odštete, pored troškova protiv tužioca koji potpuno ili delimično izgubi spor.
5. Obezbeđenje troškova neće se zahtevati u postupcima koji proističu iz prevoza na osnovu ove Konvencije od strane državljana Zemalja ugovornica koji imaju stalno boravište ili imaju svoje poslovno sedište u jednoj od tih zemalja.

Član 32.

1. Rok zastarelosti prava na pokretanje postupka u vezi sa prevozom po ovoj Konvenciji je jedna godina dana. Međutim, u slučaju hotimičnog neispravnog postupka, ili takvog propusta koji se po nahođenju nadležnog suda smatra jednakim hotimičnom neispravnom postupku rok zastarelosti je tri godine. Rok zastarelosti za pokretanje postupka počinje da teče:
  - a) u slučaju delimičnog gubitka štete ili zakašnjenja u isporuci - od dana isporuke;
  - b) u slučaju potpunog gubitka - tridesetog dana po isteku ugovorenog roka ili, gde ugovoreni rok ne postoji, šezdesetog dana od dana kada je prevozioc preuzeo robu;
  - c) u svim drugim slučajevima - po isteku roka od tri meseca od datuma zaključenja ugovora o isporuci.

Dan od koga rok za pokretanje postupka počinje da teče neće se uračunavati u rok.

2. Pismeni zahtev obustavljaće rok za pokretanje spora do dana kada prevozioc odbije zahtev putem pismenog saopštenja i povrati uz njega priložena dokumenta. Ako se zahtev delimično prihvati, rok za pokretanje spora će opet početi da teče samo u pogledu tog dela potraživanja koji je još u sporu. Dužnost dokazivanja prijema zahteva, ili odgovora i povratka dokumenata leži na stranki koja se oslanja na te činjenice. Obustava roka za pokretanje postupka neće nastupiti daljim zahtevima koji imaju isti predmet.
3. Pod uslovima odredaba prednjeg stava 2, produženje roka za pokretanje postupka određivaća se po zakonu nadležnog suda. Taj će zakon regulisati i sticanje novog prava za postupak.
4. Pravo na postupak koje je nastalo usled zastarelosti ne može se vršiti protivzahtevom.

Član 33.

Ugovor o prevozu može sadržati klauzulu o nadležnosti nekog arbitražnog suda pod uslovom da ta klauzula predviđa da će arbitraža primjenjivati ovu Konvenciju.

GLAVA VI

ODREDBE O UZASTOPNOM PREVOZU I ZVRŠENOM OD STRANE PREVOZIOCA

Član 34.

Ako je prevoz po jednom ugovoru izvršen od strane uzastopnih drumskih prevozioca, svaki od njih biće odgovoran za izvršenje celokupne operacije, drugi po redu prevozioc i svaki sledeći prevozioc postaje stranka ugovora u vezi sa prevozom time što preuzima robu i tovarni list.

Član 35.

1. Prevozioc robe pri preuzimanju robe od prethodnog prevozioca ima istom ispostaviti uredno potpisanu i datiranu potvrdu. On će uneti svoje ime i adresu u drugi primerak tovarnog lista. U slučajevima gde je to sprovodljivo, on će uneti u drugi primerak tovarnog lista i u potvrdu rezerve vrste pomenute u stavu 2. člana 8.
2. Odredbe člana 9. primenjivaće se na odnose između uzastopnih prevozioca.

Član 36.

Sem u slučaju protivzahteva, zakonski postupak u pogledu odgovornosti za gubitak, štetu ili zakašnjenje može se jedino povesti protiv prvog prevozioca, poslednjeg prevozioca ili prevozioca koji je izvršavao deo prevoza za vreme kog se desio slučaj koji je prouzrokovao gubitak, štetu ili zakašnjenje; postupak se može povesti u isto vreme protiv više ovih prevozioca.

Član 37.

Prevozioc koji je isplatio naknadu shodno odredbama ove Konvencije imaće pravo za povraćaj takve naknade, zajedno sa kamatom na istu i sve troškove i izdatke skopčane sa potraživanjem prema drugim prevoziocima koji su uzeli učešće u prevozu, pod sledećim uslovima:

- a) Prevozioc odgovoran za gubitak ili štetu jedini je odgovoran za naknadu bilo da se ista ima isplatiti s njegove strane ili od strane drugih prevozioca.
- b) Kad su gubitak ili šteta prouzrokovani postupkom dvojice ili više prevozioca, svaki od njih isplatiće iznos proporcionalan njegovom udelu u odgovornosti. U slučaju da je nemoguće raspodeliti odgovornost, svaki prevozioc će biti odgovoran srazmerno delu plaćanja za prevoz koji mu pripada.
- c) Ako se ne može ustanoviti na kog prevozioca pada odgovornost za gubitak ili štetu, onda iznos naknade ima se rasporediti između svih prevozioca kao što je navedeno u prednjem stavu b).

Član 38.

Ako je jedan od prevozioca insolventan, onda deo naknade na koju je on obavezan i koju nije isplatio ima se podeliti između ostalih prevozioca po proporcionalnom udelu plaćanja za prevoz koji im pripada.

Član 39.

1. Nijedan prevozioc protiv koga je postavljen zahtev za potraživanje po članovima 37. i 38. neće imati pravo da poriče važnost plaćanja izvršenog od strane prevozioca koji postavlja zahtev, ako je iznos naknade utvrđen od strane sudskih vlasti posle toga što je prvi pomenuti prevozioc bio uredno obavešten o postupku i data mu mogućnost pojavljivanja pred sudom.
2. Prevozioc koji želi da preduzme postupak da bi izdejstvovao svoje pravo naknade može postaviti svoj zahtev pred nadležnim sudom zemlje u kojoj jedan od prevozioca uobičajeno boravi, ili ima svoje glavno poslovno sedište ili ogranak ili predstavništvo preko koga je zaključen ugovor o prevozu. Svi zainteresovani prevozioci mogu biti tužena strana u istom postupku.
3. Odredbe stavova 3. i 4. člana 31. primenjivaće se na presude izrečene po članovima 37. i 38.
4. Odredbe člana 32. primenjivaće se na potraživanja između prevozioca. Rok zastarelosti, pak, počinje da teče na dan konačne sudske presude o utvrđivanju iznosa naknade koja pripada po odredbama ove Konvencije ili, ako takva sudska odluka ne postoji, od stvarnog datuma isplate.

Član 40.

Prevoznici će biti slobodni da se sporazumeju između sebe o odredbama drukčijih od onih predviđenih u članovima 37. i 38.

GLAVA VII

BEZVREDNOST ODREDBA PROTIVNIH KONVENCIJI

Član 41.

1. Pod uslovima odredaba člana 40, bilo koja odredba koja posredno ili neposredno menja odredbe ove Konvencije ništavna je i bezvredna. Bezvrednost jedne takve odredbe ne uključuje bezvrednost drugih odredaba ugovora.
2. Naročito, korišćenje osiguranja od strane prevozioca ili ma koje druge slične klauzule, ili ma koja klauzula koja prenosi obavezu dokazivanja biće ništavna i bezvredna.

GLAVA VIII

ZAVRŠNE ODREDBE

Član 42.

1. Ova Konvencija je otvorena za potpisivanje ili pristupanje od strane zemalja članica Ekonomske komisije za Evropu i zemalja primljenih u Komisiju u savetodavnom svojstvu po stavu 8. Odredbe o nadležnosti Komisije.
2. Zemlje koje mogu učestvovati u nekim aktivnostima Ekonomske komisije za Evropu prema stavu 11. Odredaba o nadležnosti Komisije, mogu postati Ugovorne strane ove Konvencije pristupajući istoj posle njenog stupanja na snagu.
3. Konvencija će biti otvorena za potpisivanje do zaključno 31. avgusta 1956. godine. Posle toga biće otvorena za pristupanje.
4. Ova Konvencija biće ratifikovana.
5. Ratifikacija ili pristupanje izvršiće se deponovanjem instrumenata kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član 43.

1. Ova Konvencija stupiće na snagu devedesetog dana posle deponovanja instrumenata o ratifikaciji ili pristupanju od strane pet zemalja pomenutih u stavu 1. člana 42.
2. Za svaku državu koja je ratifikuje ili joj pristupi posle deponovanja od strane pet država instrumenata o ratifikaciji ili pristupanju, ova Konvencija stupiće na snagu devedesetog dana posle deponovanja od strane pomenute zemlje instrumenata o ratifikaciji ili pristupanju.

Član 44.

1. Svaka Ugovorna strana može otkazati ovu Konvenciju notifikacijom Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.

2. Otkaz će imati dejstvo dvanaest meseci posle dana prijema od strane Generalnog sekretara notifikacije o otkazu.

Član 45.

Ako, posle stupanja na snagu ove Konvencije, broj Strana ugovornica bude smanjen, kao posledica otkazivanja, ispod pet, Konvencija će prestati da bude na snazi od dana kada poslednji od takvih otkaza stupi u dejstvo.

Član 46.

1. Svaka zemlja može prilikom deponovanja svojih instrumenata o ratifikaciji ili pristupanju ili u ma koje doba posle toga, izjaviti putem notifikovanja upućenog Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija da ova Konvencija obuhvata sve ili ma koju od teritorija za čije je međunarodne odnose ona odgovorna. Ova Konvencija primenjivaće se na teritoriji ili teritorije pomenute u notifikaciji od devedesetog dana posle njenog prijema od strane Generalnog sekretara, ili ako toga dana Konvencija nije još stupila na snagu onda u vreme njenog stupanja na snagu.
2. Svaka zemlja koja je učinila izjavu po prethodnom stavu o proširenju ove Konvencije na ma koju teritoriju za čije je međunarodne odnose ona odgovorna može otkazati Konvenciju odvojeno u pogledu te teritorije shodno odredbama člana 44.

Član 47.

Bilo kakav spor između dve ili više Strana ugovornica u pogledu tumačenja ili primene ove Konvencije, koje strane ne budu u stanju da reše putem pregovora ili na drugi način, može biti na zahtev ma koje zainteresovane strane ugovornice, podnet na rešenje Međunarodnom sudu pravde.

Član 48.

1. Svaka Strana ugovornica može u vreme potpisivanja, ratifikacije ili pristupanja ovoj Konvenciji izjaviti da se ne smatra vezanom članom 47. Konvencije. Druge Strane ugovornice neće biti vezane članom 47. u pogledu ma koje Strane ugovornice koja je učinila jednu takvu rezervu.
2. Svaka Strana ugovornica koja je učinila rezervu predviđenu u stavu 1. može u svako doba povući takvu rezervu notifikiranjem Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.
3. Nikakve druge rezerve u pogledu ove Konvencije neće se dozvoliti.

Član 49.

1. Posle toga pošto je ova Konvencija bila na snazi tri godine, svaka Strana ugovornica može notifikiranjem Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, zahtevati da se sazove konferencija u cilju revizije Konvencije. Generalni sekretar će obavestiti sve Strane ugovornice o zahtevu i konferencija za reviziju će biti sazvana od strane Generalnog sekretara, ako ga u roku od četiri meseca posle dana notifikacije od strane Generalnog sekretara, najmanje jedna četvrtina Strana ugovornica obavesti o svojoj saglasnosti sa zahtevom.

2. Ako se konferencija sazove shodno prethodnom stavu, Generalni sekretar će notificirati svim Stranama ugovornicama i pozvati ih da u roku od tri meseca podnesu takve predloge koje one žele da konferencija uzme u razmatranje. Generalni sekretar cirkuliraće svim Stranama ugovornicama privremeni dnevni red konferencije zajedno sa tekstovima takvih predloga najmanje tri meseca pre datuma kada se konferencija ima sastati.
3. Generalni sekretar pozvaće na bilo koju konferenciju sazvanu prema ovom članu sve zemlje pomenute u stavu 1. člana 42, kao i zemlje koje su postale Strane ugovornice po stavu 2. člana 42.

Član 50.

Pored notifikacija predviđenih članom 49. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija notifikovaće zemljama pomenutim u stavu 1. člana 42. kao i zemljama koje su postale Strane ugovornice po stavu 2. člana 42:

- a) ratifikacijama i pristupanjima po članu 42;
- b) datumima o stupanju na snagu ove Konvencije shodno članu 43;
- c) otkazima po članu 44;
- d) prestanku ove Konvencije shodno članu 45;
- e) notifikacijama primljenim shodno članu 46;
- f) deklaracijama i notifikacijama primljenim shodno stavovima 1. i 2. člana 48.

Član 51.

Posle 31. avgusta 1956. godine, originalni tekst ove Konvencije deponovaće se kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, koji će dostaviti overene autentične prepise svakoj od zemalja pomenutih u stavovima 1. i 2. člana 42.

U potvrdu čega, dolepotpisani, uredno ovlašćeni za to, potpisali su ovu Konvenciju.

Sačinjeno u Ženevi, ovog devetnaestog dana meseca maja hiljadu devet stotina pedeset i šeste godine, u jednom primerku na engleskom i francuskom jeziku, s tim da je svaki tekst podjednako autentičan.

PROTOKOL O POTPISIVANJU

Pristupajući potpisivanju Konvencije o ugovoru za međunarodni prevoz robe drumom, dolepotpisani, uredno ovlašćeni, saglasili su se na sledeću izjavu i objašnjenje:

1. Ova Konvencija neće se odnositi na saobraćaj između Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Severne Irske s jedne strane i Republike Irske s druge strane.
2. Ad član 1. stav 4.

Dolepotpisani pristupiće pregovorima o konvencijama koje regulišu ugovore za seobu nameštaja i kombinovan transport.

U potvrdu čega, dolepotpisani, uredno ovlašćeni za to, potpisali su ovaj Protokol.

Sačinjeno u Ženevi, ovog devetnaestog dana meseca maja hiljadu devet sto pedeset šeste godine, u jednom primerku na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta podjednako autentična.

***PREGLED DRŽAVA ČLANICA KONVENCIJE O UGOVORU ZA
MEĐUNARODNI PREVOZ ROBE DRUMOM (CMR)
od 19. maja 1956. godine***

Austrija, 18. jul 1960.
Belgija, 18. septembar 1962.
Belorusija, 05. april 1993.
Bosna i Hercegovina, 01. septembar 1993.
Bugarska, 20. oktobar 1977.
Češka, 02. jun 1993.
Danska, 28. jun 1993.
Estonija, 03. maj 1993.
Finska, 27. jun 1973.
Francuska, 20. maj 1959.
Grčka, 24. maj 1977.
Gruzija, 04. avgust 1999.
Holandija, 27. septembar 1960.
Hrvatska, 03. avgust 1992.
Iran, 17. septembar 1998.
Irska, 31. januar 1991.
Italija, 03. april 1961.
Jugoslavija, 22. oktobar 1958.
Kazahstan, 17. jul 1995.
Kirgistan, 02. april 1998.
Letonija, 14. januar 1994.
Litvanija, 17. mart 1993.
Luksemburg, 20. april 1964.
Mađarska, 29. april 1970.
Makedonija, 20. jun 1997.
Maroko, 23. februar 1995.
Moldavija, 26. maj 1993.
Nemačka, 07. novembar 1961.
Norveška, 01. jul 1969.
Poljska, 13. jun 1962.
Portugal, 22. septembar 1969.
Rumunija, 23. januar 1973.
Rusija, 02. septembar 1983.
Slovačka, 28. maj 1993.
Slovenija, 06. jul 1992.
Španija, 12. februar 1974.
Švajcarska, 27. februar 1970.
Švedska, 02. april 1969.
Tadžikistan, 11. septembar 1996.
Tunis, 24. januar 1994.
Turkmenistan, 18. septembar 1996.
Turska, 02. avgust 1995.
Uzbekistan, 28. septembar 1995.
Velika Britanija, 21. jul 1967.